

SNOEZELEN

Ilona Fialová, 2024

Historie S

- ▶ V 70. letech vznikla celá řada multismyslových místností po celém světě.
- ▶ Byly vytvořeny na podporu smyslového vnímání.
- ▶ Samotný koncept **Snoezelen** vznikl na základě teorie dvou amerických psychologů Clelanda a Clarka (1966), kteří založili místnost "Sensory cafeteria" (přeloženo jako "Smyslová samoobsluha").
- ▶ Prováděli zde výzkum u osob s vývojovými vadami, hyperaktivitou, mentální retardací a autismem, jehož cílem byla podpora a rozvoj komunikačních schopností člověka a změny chování způsobené aplikací vybraných smyslových podnětů.

Historie S

- ▶ Nizozemští odborníci Ad Verheul (čti ed verhol), 1 / 5. a 16.10.2014, byl v Brně / a Jan Hulsegge pak z tohoto výzkumného materiálu čerpali při rozvoji senzorické činnosti (spontánní volnočasové aktivity) v podmínkách ústavní péče pro osoby s těžším mentálním a kombinovaným postižením.
- ▶ Snoezelen pojem, který vznikl v 70letech spojením dvou nizozemských slov snuffelen (čichat, slídit) a doezelen (dřít).
- ▶ Hlavní myšlenkou a cílem zůstalo i zde zlepšení komunikačního kanálu mezi lidmi s postižením a bez něj.
- ▶ Verheul a Hulsegge začali s tím, že v ústavním zařízení vybudovali tzv. "senzorický stan", který vybavili pro rozvoj smyslových podnětů (zejména zrakových, sluchových a čichových).

Historie S

- ▶ Tento krok byl přijat blízkými příbuznými všech osob umístěných v zařízení a finančně podpořen vedením zařízení.
- ▶ S úspěchem začali vytvářet další speciální místnosti, pod jejich vedením nakonec vzniklo "**Centrum Snoezelenu**" s mnoha místnostmi o rozloze cca 350 m².
- ▶ Celé zařízení bývalého ústavu je přeměněno v duchu Snoezelen – postižení lidé zde žijí, pracují i relaxují.
- ▶ Stalo se také významným místem pro setkávání odborníků, místem konání konferencí, výzkumných záměrů a alternativních programů.

Historie S

- ▶ Pojetí první koncepce bylo založeno na předpokladu, že primární vjemy a aktuální zážitek jsou velmi silným prostředkem k navazování kontaktu s osobami s těžkým postižením.
- ▶ Snoezelen měl ale v tomto podání pouze "rekreační a relaxační" hodnotu. Důraz byl kladen pouze na libost a nelibost a chtění klienta.
- ▶ Učení a výchova měla až sekundární význam.
- ▶ Sami autoři si uvědomovali, že jejich koncepce potřebuje teoretický základ a jednotnost ve vedení, stejně tak jako odborné zázemí pozorovatelů a terapeutů.

Historie S

- ▶ Od svého vzniku zažila metoda Snoezelen mnoho proměn.
- ▶ Aktuálně je svými zástupci po celém světě považována jednak za původní **volnočasovou aktivitu**, je také propracována jako **podpůrná edukační metoda** s primárním důrazem na vzdělávání a v neposlední řadě je pojímána jako **právoplatná terapeutická metoda**, která má svůj řád, systém i pravidla.

Určení S

- ▶ Snoezelen je určen pro jedince s nejtěžšími formami postižení, který umožňuje zvláštní nabídku přiměřených aktivit. Jedná se o osoby, které jen velmi málo využívají jiné aktivity a tráví převážnou část dne na pokoji, ať už ve speciálním zařízení nebo v domácím prostředí. U osob s těžkým zdravotním postižením se vychází z toho, že při vnímání a poznávání svého okolí jsou odkázáni na primární smyslové vjemy a odpovídající doprovodné pocity a pohyby, proto tato metoda předpokládá rozvoj vnímání vázané výlučně na tělo.

Určení S

- ▶ Většina takto postižených jedinců není schopna verbální komunikace, není schopna nám sdělit svoje pocity, tužby a přání. Komunikace se většinou odehrává na úrovni řeči těla, kdy subtilními tělesnými reakcemi se pokouší nám něco sdělit. Proniknout do způsobů vnímání a prožívání lidí s nejtěžšími formami postižení je velmi složité, proto edukátor musí mít nejen velkou dávku empatie, ale i schopnost pozorovat, rozlišovat a hodnotit (srov. Opatřilová, D. 2005; 2010).

Pro koho je S

- ▶ Snoezelen lze využívat u všech věkových kategorií (od raného věku až po období stáří) a u osob s různými typy postižení (tělesné, mentální, zrakové, kombinované ad.) či onemocnění (např. psychózy, deprese, schizofrenie ad.).

Úskalí S

- ▶ Nestrukturovaná a nepromyšlená práce, nesprávné použití místnosti a neodbornost vede k pasivitě, chaosu, podnětové dezorientaci nebo dokonce zahlcení vjemy.
- ▶ Uživatelé se pak stáhnou, začnou být apatičtí, agresivní nebo zaujmou jiné nechtěné postoje.
- ▶ Práce v multismyslových místnostech musí být jasná, smysluplná, musí mít svůj řád a cíl.

Výhody S

- ▶ Největší výhodou Snoezelenu je jeho **multifunkčnost**, která jej odlišuje od ostatních podobných metod.
- ▶ Místnosti Snoezelen je možné využívat jako pozitivně laděné prostředí k relaxaci, poznávání a vytváření zkušeností, interakci a dalším cílům podle individuálních potřeb a přání uživatele.

Výhody S

- ▶ Snoezelen je v současné době využíván především na základních školách, v mateřských školách, denních stacionářích, hospicích, nemocnicích, rehabilitačních zařízeních, zařízeních pro krizovou a včasnou intervenci, centrech pro osoby se zdravotním, mentálním nebo kombinovaným postižením, domovech pro seniory, domovech se zvláštním režimem aj.

Principy Snoezelenu

- ▶ individuální přístup – s ohledem na diagnózu klienta a jeho potřeby, schopnosti a vstupní předpoklady.
- ▶ Zde je velmi podstatná schopnost empatie, dokázat se vcítit do situace klienta, dívat se na svět jeho očima.
- ▶ Jedině tak je možné vytvořit příjemné prostředí, ve kterém se bude cítit dobře.

Principy S

- ▶ Nedirektivní přístup – je naprosto nevhodné vnucovat klientovi naše představy a pocity, naopak je velmi důležité, aby měl klient dostatek prostoru ke zkoumání prostředí a nabízených podnětů a mohl je nechat na sebe působit.
- ▶ Možnost volby – zde je velmi důležitý vztah mezi klientem a terapeutem, prostředí důvěry, klient má mít možnost rozhodnout se, jaký druh podnětů je mu příjemný, jak dlouho chce setrvat u které činnosti.
- ▶ Terapeut je zde jako prostředník, který klienta respektuje a přizpůsobuje se jeho volbě.

Principy S

- ▶ Časové rozmezí – ideální délka pobytu ve Snoezelenu je 30–45 minut.
- ▶ Při skupinové aktivitě je možné prodloužit délku lekce na 45 – 60 minut.
- ▶ Vždy je však důležité respektovat individuální potřeby klienta.
- ▶ Čas strávený ve Snoezelenu může být i kratší. Na délce pobytu až tolik nezáleží, důležitá je pravidelnost.

Současnost

- ▶ Tento pojem je rozšířen po celém světě a jeho blahodárné působení zažívají nejen tělesně a duševně postižení lidé, ale slouží celé řadě potřebných jako metoda multismyslové stimulace v prostředí důvěry, radosti a setkávání ke zkvalitnění jejich života.
- ▶ Každý z nás zažívá denně množství jevů a podnětů. Dáváme je i přijímáme především prostřednictvím našich smyslů. Bez toho, co vidíme, slyšíme, cítíme i jíme, bychom nebyli tím, čím jsme.
- ▶ Bez adekvátního prožívání bychom nemohli kvalitně poznávat a obohacovat náš život.
- ▶ Požadavky na nás kladené, chaotičnost a uspěchanost jsou hlavními kritérii doby – ten kdo nezvládá, je zahlcen léky, které mu mají pomoci.

Současnost

- ▶ Snoezelen je místo pro radost a setkávání, uspořádané prostředí, ve kterém jsou osloveny selektivně nebo najednou všechny smysly, místo odpočinku, relaxace, ale i aktivity, oslovení našich smyslů, klid, uspořádanost, útěk od okolních, často stresujících podnětů, uvolnění, kontakt, sounáležitost, potěšení, sdílení, a mnoho dalších.
- ▶ To jsou jen některé vyjmenované atributy účinku a dopadu Snoezelenu.
- ▶ Je na každém jedinci co preferuje, co potřebuje, co chce, co cítí.

Kdo může využívat S

- ▶ Každý, kdo má zájem, kdo chce. Především však osoby trpící důsledky moderní společnosti, s psychiatrickými diagnózami, osoby s problémy v komunikaci atd.
- ▶ Z účinků Snoezelenu čerpají nejen pacienti, klienti, žáci, ale i ošetřující personál, vychovatelé, rodiče, terapeuti atd.
- ▶ Snoezelen terapie se uplatňuje ve školách, nemocnicích, ústavech, domovech pro seniory, dětských domovech, a všude tam, kde chceme život sobě i jiným zkvalitnit.(PhDr. Hana Stachová).

Pomůcky a technické prostředky

- ▶ Mají velmi rozmanitý charakter a hrají výjimečnou roli v terapeutickém procesu. Nejčastěji je v místnosti zabudováno **vodní lůžko**, pohodlné sedačky, lehátka, relaxační vaky, zavěšená síť, trampolína, pružinové desky, polštářky, deky, masážní koberečky, hmatové desky, nádoby s přírodninami, misky s jídlem, plyšové hračky, flakónky různých vůní atd.
- ▶ K technickému vybavení patří různé **zvukové aparatury, mikrofony, sluchátka a světelné efekty, které jsou tvořeny různými projektory (olejový, bodový), reflektory, fosforeskujícími vlákny, UV světlem, různými lampami, vodními válci** apod. Jak uvádí R. Filatová, K. Janků (2010), každá místnost snoezelenu je jiná, je vytvořena na základě požadavků uživatele a jeho potřeb.

Podstata snoezelenu – shrnutí

- ▶ *Umožnění naprojektování a zpracování a izolovaných pocitů a vjemů.*
- ▶ *Uvědomění si vlastního těla a smyslových zážitků.*
- ▶ *Nabídka probíhá ve stavu relaxace, v příjemné poloze.*
- ▶ *Poskytují se strukturované podněty, ze kterých si jedinec sám vybere.*
- ▶ *Dobrovolnost.*
- ▶ *Zdůrazňuje se hodnota volného času a zotavení.*
- ▶ *Udržuje mezilidský kontakt k osobám s těžkým postižením.*
- ▶ *Vychází z celostního pohledu (holistický přístup).*

Doporučená publikace

- ▶ **název: SNOEZELLEN**
- ▶ **Autorky: Renáta Filatova a Kateřina Janků**
- ▶ **Vydavatelství: Tiskárna Kleinwächter**
- ▶ **Tisk: Tiskárna Kleinwächter**
- ▶ **Vydání: první**
- ▶ **ISBN: 978–80–260–0115–7**
- ▶ **FILATOVA, R. Snoezelen–MSE. ISBN 978–80905419–3–1.**
- ▶ **Knihy si můžete objednat
mailem: asociace@snoezelen-mse.cz**
- ▶ **<https://snoezelen-mse.cz/o-nas/>**

Publikace SNOEZELLEN-MSE, 2. přepracované vydání byla pokřtěna zakladatelem Snoezelen konceptu Adem Verheulem a prof. P. Paglianim na III. mezinárodní konferenci „Terapie z rukou odborníků znamená luxus pro všechny smysly“.

SNOEZELLEN-MSE

Renáta Filatova

SNOEZELLEN-MSE, FILATOVA, R., Ostrava: Tiskárna Kleinwächter, 2014, ISBN 978–80–905419–3–1, která byla pokřtěna zakladatelem Snoezelen konceptu Adem Verheulem a prof. P. Paglianim na III. mezinárodní konferenci „Terapie z rukou odborníků znamená luxus pro všechny smysly“.Konferenci pořádala Asociace konceptu Snoezelen ve spolupráci s Katedrou speciální pedagogiky PdF MU v Brně.

Metodické listy 1

Renáta Filatova

EDIČNÍ ŘADA METODICKÝCH LISTŮ z proškolených a supervidovaných pracovišť, které vytvářejí Snoezelen-MSE strukturované hodiny. První METODICKÉ LISTY – číslo 1 (Filatova, R., 2015) vycházejí na základě poznatků s konceptem Snoezelen-MSE z prostředí Dětského domova bl. M. A. Kratochvílové v Řepišti.